

องค์ประกอบสมรรถนะการประเมินรายงานของผู้ประเมินมาตรฐาน
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน

The Factor of Evaluators Competencies in Assessing the Standard of The
Educational Service Area Report Under Office of the Basic Education Commission

¹สินีนารถ เสงวตสุพร, ²ทวิกา ตั้งประภา และ ³วิไลลักษณ์ ลังกา

¹Sineenart Sawetsuporn, ²Taviga Tungprapa, and ³Wilailak Langka

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Faculty of Education, Srinakharinwirot University, Thailand

E-mail: ¹parn.compe@gmail.com, ²taviga@g.swu.ac.th, ³w_langka@hotmail.com

Received November 8, 2023; Revised December 27, 2023; Accepted February 25, 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะการประเมินรายงานของผู้ประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการติดตาม และประเมินผลตามมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 9 คน ใช้วิธีคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาแล้วจึงนำมาสรุปเป็นประเด็นข้อค้นพบ โดยกำหนดแยกเป็นองค์ประกอบทางด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านคุณลักษณะ

ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของสมรรถนะการประเมินรายงานฯ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านความรู้ มี 6 ข้อย่อย ดังนี้ 1.1) บทบาทหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 1.2) มาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 1.3) เทคนิคการติดตาม 1.4) การติดตามอย่างมีคุณภาพ 1.5) กระบวนการติดตาม และ 1.6) การใช้เทคโนโลยี 2) ด้านทักษะ มี 9 ข้อย่อย ดังนี้ 2.1) การสรุปประเด็น 2.2) การวิเคราะห์เอกสาร 2.3) การเขียนรายงานและการนำเสนอ 2.4) การใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน 2.5) การสังเกต 2.6) การสังเคราะห์เอกสาร 2.7) การสัมภาษณ์ 2.8) การสื่อสาร และ 2.9) การทำงานเป็นทีม และ 3) ด้านคุณลักษณะ มี 9 ข้อย่อย ดังนี้ 3.1) ความรับผิดชอบ ผลการประเมิน 3.2) ความยุติธรรม 3.3) ความใฝ่รู้ 3.4) ความมุ่งมั่นตั้งใจ 3.5) ความซื่อสัตย์

3.6) บุคลิกภาพที่ดี 3.7) การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น 3.8) การรักษาความลับ และ 3.9) การตรงต่อเวลา

คำสำคัญ: สมรรถนะ; ผู้ประเมิน; การประเมินรายงาน; มาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

Abstract

This article aimed to study the factors of evaluators competencies in assessing the Standard of the Educational Service Area report under the Office of the Basic Education Commission. The research model was qualitative research. Key informants consisted of the persons involved in monitoring and evaluating the Standard of Educational Service Area report under the Office of the Basic Education Commission, for a total of nine persons, using the purposive selection method. The instrument for collecting data was a semi-structured interview, and analyzing the data was analyzed through content analysis and then summarized into findings, classified into knowledge, skill, and attribute.

The research results showed that the factor of evaluators competencies in assessing the Standard of the Educational Service Area report under the Office of the Basic Education Commission had three factors, as follows: 1) knowledge (six items) consisted of 1.1) roles and duties of the Educational Service Area Office; 1.2) the Standard of the Educational Service Area; 1.3) Monitoring Techniques; 1.4) Efficiency of monitoring; 1.5) monitoring process; and 1.6) knowledge about technology; 2) The skill (nine items) consisted of: 2.1) summarizing the main points; 2.2) document analysis; 2.3) Report writing and presentation; 2.4) Technology in practice; 2.5) observation; 2.6) document synthesis; 2.7) Interview; 2.8) Communication; and 2.9) Teamwork; 3) attribute (nine items) consisted of 3.1) evaluation and accountability 3.2) impartially 3.3) seek knowledge; 3.4) intend; 3.5) have integrity 3.6) good personality 3.7) open-minded 3.8) Confidentiality, and 3.9) Punctuality.

Keywords: Competency; Evaluator; Evaluation Report; Standard of The Education Service Area

บทนำ

ผู้ที่มีบทบาทและมีความสำคัญที่ทำให้กระบวนการทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ คือ ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ติดตามและประเมินผล เพราะบุคคลกลุ่มนี้จะทำหน้าที่ขับเคลื่อนให้การติดตามและประเมินผลเป็นไปอย่างประสบความสำเร็จ โดยเมื่อพิจารณาในวิธีการประเมินที่เป็นบทบาทหน้าที่หลักของผู้ประเมินแล้ว พบว่า วิธีการประเมินจากรายงานที่ผู้รับประเมินได้มีการจัดทำรายงานและส่งผ่าน

เข้ามาทางระบบอิเล็กทรอนิกส์เพื่อให้ผู้ประเมินนำไปดำเนินการประเมินต่อไป ถือว่ามีความนิยม เนื่องจากเป็นวิธีการที่สะดวก รวดเร็ว ง่ายต่อการนำมาใช้ปฏิบัติ มีความเหมาะสมต่อสังคมในปัจจุบันที่มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการปฏิบัติงาน รวมทั้งทำให้หน่วยงานในฐานะที่เป็นผู้ประเมินสามารถประหยัดทรัพยากรต่าง ๆ สำหรับการประเมินรายงานนั้น องค์ประกอบของการเป็นผู้ประเมินรายงานสามารถเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า สมรรถนะการประเมินรายงาน ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้ที่ทำหน้าที่ประเมินรายงานควรมีอยู่ในตนเอง จะประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ (McClelland, 1973; แก้วตา ผู้พัฒน์พงศ์ และ นิคม เจียรจินดา, 2561; ณรงค์วิทย์ แสนทอง, 2547)

เมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบดังกล่าว พบว่า สมรรถนะการประเมินรายงานจะมีรายละเอียดและความจำเพาะเจาะจงมากกว่าการประเมินทั่วไป เนื่องด้วยการประเมินทั่วไปค่อนข้างมีการใช้คุณสมบัติพื้นฐานของการเป็นผู้ประเมินโดยปกติ แต่สำหรับการประเมินรายงานนั้น จำเป็นต้องมีการเน้นย้ำในบางประเด็นในแต่ละองค์ประกอบให้มีความเข้มข้นขึ้น เพื่อให้เกิดความเหมาะสมต่อการปฏิบัติงานได้อย่างชัดเจนและเป็นระบบ เพราะการประเมินเอกสารรายงานนั้น อาจมีกรณีที่ผู้รับการประเมินมีการจัดทำเอกสารรายงานที่เป็นในลักษณะของการสร้างเอกสารมากกว่าการรายงานตามผลการปฏิบัติงานจริง ดังนั้น ผู้ประเมินรายงานจึงจำเป็นที่จะต้องรู้รายละเอียดของเรื่องที่จะประเมิน และต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการประเมินรายงานที่ถูกต้อง รวมถึงกระบวนการในการทำงาน (เช่น การใช้เทคโนโลยีเพื่อช่วยอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน เป็นต้น) เนื่องด้วยในการประเมินรูปแบบอื่น กระบวนการของการประเมินจากเอกสารอาจเป็นเพียงกระบวนการหนึ่งเพื่อประกอบการตัดสินใจ โดยอาจมีการใช้วิธีการอื่นในการได้มาซึ่งข้อมูลร่วมด้วย เช่น การสังเกต ลงพื้นที่เพื่อดูการปฏิบัติงานจริงแบบเชิงประจักษ์ ฯลฯ ซึ่งต่างจากการประเมินเอกสารที่มีการใช้ข้อมูลจากระบบรายงานมาทำการตัดสินใจเพียงอย่างเดียว หรือแม้กระทั่ง ทักษะการวิเคราะห์และการตีความ ซึ่งการประเมินรายงานจำเป็นต้องมีมากกว่าการประเมินด้วยรูปแบบอื่น เพราะเป็นวิธีการหลักที่ผู้ประเมินรายงานจะใช้ในการประเมินเอกสารต่าง ๆ เพราะรูปแบบทั่วไปที่อาจมีการพิจารณาจากข้อมูลเชิงประจักษ์ร่วมได้ด้วย พร้อมกันนี้ ผู้ประเมินรายงานจำเป็นต้องมีคุณลักษณะของการมีเหตุและผลในการตัดสินใจ เพราะเป็นการตัดสินใจจากเอกสารที่ปรากฏโดยอาจจะไม่ได้เห็นจากการปฏิบัติงานที่แท้จริงของผู้รับการประเมิน และผู้รายงานอาจมีการจัดทำเอกสารที่เป็นในลักษณะของการสร้างเอกสารมากกว่าการรายงานตามผลการปฏิบัติงานจริง (Bowen, 2009) ดังนั้น ผู้ประเมินรายงานจำเป็นต้องมีประสบการณ์ในการพิจารณาและตัดสินใจ ดังที่ได้กล่าวมานี้ เป็นเพียงคุณสมบัติบางประการที่แสดงให้เห็นว่า สมรรถนะการประเมินรายงานนั้น มีความเฉพาะเจาะจง และผู้ประเมินรายงานจำเป็นต้องมีเพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับหน่วยงานภาครัฐที่ทำหน้าที่กำกับดูแลการศึกษา คือ กระทรวงศึกษาธิการ โดยมีสำนักติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ทำหน้าที่ในการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นการกำกับดูแล ควบคุมคุณภาพกับหน่วยงานในสังกัด คือ สำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษา ให้มีมาตรฐานและมีคุณภาพ โดยมีการใช้แนวทางกลางของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ มาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นเกณฑ์ในการติดตามและประเมินผลอันจะทำให้นำไปสู่การพัฒนาหน่วยงานได้อย่างมีคุณภาพ ทั้งนี้ จากข้อมูลปัจจุบัน พบว่าผู้ประเมินรายงานภายในหน่วยงานเป็นบุคลากรรุ่นใหม่เข้ามาทำหน้าที่ประเมินรายงานซึ่งมีจำนวนมากขึ้น ซึ่งบุคลากรเหล่านั้นมีความหลากหลายของสาขาทางการศึกษาที่จบมา และพบว่าบุคลากรบางส่วนยังมิประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้ประเมินรายงานค่อนข้างน้อย ยังคงขาดทั้งด้านความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ พฤติกรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของการประเมินรายงาน ดังนั้น หากทราบถึงสมรรถนะการประเมินรายงานของผู้ประเมินรายงานในหน่วยงานยังขาดอยู่ ก็จะสามารถนำไปสู่การกำหนดแนวทางการพัฒนาเพื่อเป็นผู้ประเมินที่มีพื้นฐานและเป็นไปตามมาตรฐานได้อย่างเหมาะสมตามบริบทของภาระหน้าที่ของงานที่ได้รับผิดชอบ พร้อมทั้งมีความพร้อมในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพต่อไป

บทความวิจัยนี้นำเสนอ การศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะการประเมินรายงานของผู้ประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อให้ทราบถึงสมรรถนะการประเมินรายงานในบริบทของผู้ประเมินรายงานในสำนักติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อนำไปสู่การนำไปใช้ประโยชน์โดยเป็นข้อมูลสารสนเทศให้กับหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องและมีบทบาทในการติดตามและประเมินผลหน่วยงานนำไปใช้ในการวางแผน กำหนดกรอบ จัดทำแนวทาง วางแผน ออกแบบ กระบวนการพัฒนาผู้ประเมินให้มีคุณภาพ และมีมาตรฐานการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสมตามบริบทของภาระหน้าที่ของงานที่ได้รับผิดชอบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะการประเมินรายงานของผู้ประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

สำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีการทบทวนวรรณกรรมจากเอกสาร บทความ การวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. สมรรถนะการประเมินรายงาน

1.1 ความหมายและองค์ประกอบของสมรรถนะการประเมินรายงาน ได้มีนักวิชาการนำแนวคิดมาดัดแปลงมาปรับประยุกต์ใช้ ซึ่งให้ความหมายของคำว่า สมรรถนะ โดยเริ่มจาก McClelland (1973) เป็นผู้เริ่มต้นคิดค้นขอบเขตและนิยามของสมรรถนะ ได้ให้ความหมาย สมรรถนะ หมายถึง บุคลิกลักษณะที่ซ่อนอยู่ภายในตัวบุคคล และเป็นสิ่งที่กำหนดถึงพฤติกรรมต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นต่อการปฏิบัติงานภายใต้สภาพแวดล้อมขององค์กร ซึ่งสามารถผลักดันให้บุคคลนั้นสามารถสร้างผลการ

ปฏิบัติงานที่ดี หรือตามที่กำหนดในงานที่ตนรับผิดชอบ และเป็นคุณลักษณะเฉพาะของบุคคลที่เชื่อมโยงกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย แรงขับ (motives) ลักษณะ (traits) แนวคิด/ความคิดของตน (self – concepts) ทศนคติ (attitude) หรือคุณค่า (values) ความรู้ในเนื้อหา (content knowledge) หรือ ความรู้-ความคิด (cognitive) หรือทักษะเชิงพฤติกรรม (behavioral skills) นอกจากนี้ ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) ได้ให้ความหมายของการประเมินเอกสารรายงาน ว่าเป็นการตรวจสอบคุณภาพองค์ประกอบต่าง ๆ ของเอกสาร โดยต้องมีความสอดคล้อง เหมาะสม ครบคลุมและถูกต้องตามหลักการและเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณา นอกจากนี้ อลงกรณ์ มีสุทธา และ สมิต ลัษณุกร (2542) ได้ให้ความหมายของการประเมินเอกสารรายงานผลการปฏิบัติงานไว้ว่า เพื่อเป็นการประเมินผลผู้ปฏิบัติงานที่รับการประเมิน โดยเปรียบเทียบผลงานกับมาตรฐานการปฏิบัติงาน และหน้าที่ความรับผิดชอบตามตำแหน่ง

1.2 บทบาทหน้าที่ของผู้ประเมินรายงาน พบว่า สำนักงานรางวัลคุณภาพแห่งชาติ (2560) ได้กำหนดบทบาทของผู้ตรวจประเมินรายงานจากการประเมินผลงานของหน่วยงานที่รับการประเมินเข้าประกวด คือ สามารถจัดทำรายงานป้อนกลับให้ผู้ถูกประเมิน โดยมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และพิจารณารายงานผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่ได้สมัคร พร้อมทั้งสามารถระบุจุดแข็ง จุดอ่อน เพื่อให้หน่วยงานผู้รับการประเมินนำไปใช้ในการปรับปรุงการดำเนินงานของหน่วยงานได้อย่างเป็นระบบ ผู้ประเมินต้องมีจรรยาบรรณในการเป็นผู้ตรวจประเมิน โดยยึดหลักของความเป็นมืออาชีพในการประเมิน การเก็บรักษาความลับของผู้รับการประเมิน และไม่มีผลประโยชน์อันเกิดจากการประเมิน

สรุปได้ว่า สมรรถนะการประเมินรายงาน หมายถึง บุคลิกลักษณะ ความสามารถ ศักยภาพ ในด้านการประเมิน ซึ่งเป็นคุณสมบัติพื้นฐานของการเป็นผู้ประเมินเพื่อทำหน้าที่ในการตัดสินใจตามเกณฑ์ องค์ประกอบ ของเรื่องที่มีการประเมิน มีคุณลักษณะความสามารถที่แสดงออกในเชิงพฤติกรรมที่ส่งผลให้ปฏิบัติงานประเมินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความรู้ (Knowledge) หมายถึง ข้อมูลที่ผู้ทำหน้าประเมินรายงานควรรู้ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงาน ตัดสินใจ และแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ความรู้ในเรื่องที่จะทำการประเมิน เป็นต้น 2) ทักษะ (Skills) หมายถึง ความสามารถ ความถนัด ความชำนาญที่บุคคลที่ทำหน้าที่ประเมินรายงานควรมี โดยอาจได้จากการฝึกฝน หรือมีการกระทำซ้ำ ๆ บ่อย ๆ เช่น การวิเคราะห์เอกสาร การจับใจความสำคัญ เป็นต้น และ 3) คุณลักษณะ (Attributes) หมายถึง คุณลักษณะ หรือบุคลิภาพที่บุคคลที่ทำหน้าที่ประเมินรายงานควรมี เพื่อใช้เป็นส่วนหนึ่งในการประเมินรายงานให้มีประสิทธิภาพ เช่น ความมีคุณธรรม เป็นกลาง เป็นต้น ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการศึกษานี้ จะนำไปใช้กำหนดเป็นกรอบข้อคำถามในการสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการวิจัย (แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง) เพื่อให้ทราบถึงประเด็นในแต่ละองค์ประกอบของสมรรถนะการประเมินรายงานต่อไป

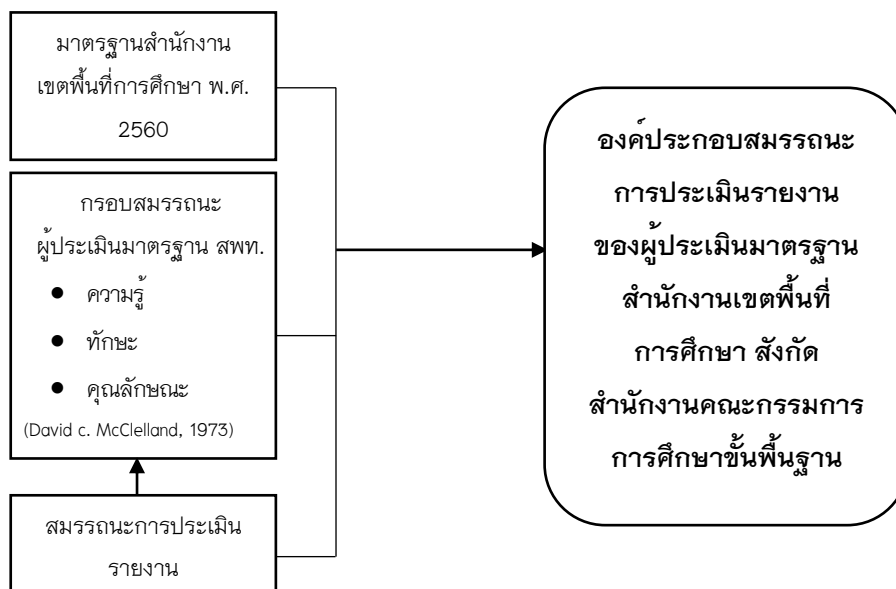
2. มาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยเป็นแนวทางกลางสำหรับใช้ติดตามและประเมินผลสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งฉบับปัจจุบัน คือ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560 ประกอบด้วย 3 มาตรฐาน 14 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ มาตรฐานที่ 1 การบริหารจัดการองค์การสู่ความเป็นเลิศ ได้แก่ ตัวบ่งชี้ที่ (1) การบริหารจัดการที่ดี (2) การพัฒนาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ (3) การกระจายอำนาจและการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหาร และการจัดการศึกษา มาตรฐานที่ 2 การบริหารและการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ ตัวบ่งชี้ที่ (1) การบริหารงานด้านวิชาการ (2) การบริหารงานด้านงบประมาณ (3) การบริหารงานด้านการบริหารงานบุคคล (4) การบริหารงานด้านการบริหารทั่วไป (5) การติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และนิเทศการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ และ มาตรฐานที่ 3 สัมฤทธิ์ผลการบริหารและการจัดการศึกษา ได้แก่ ตัวบ่งชี้ที่ (1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีผลงานที่แสดงความสำเร็จและเป็นแบบอย่างได้ (2) สถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา (3) ผู้เรียนระดับปฐมวัยและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีคุณภาพตามหลักสูตร (4) ประชากรวัยเรียนได้รับสิทธิและโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานเท่าเทียมกัน ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น หรือมีความรู้ทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพ (5) ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พนักงานราชการ ลูกจ้างในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษามีผลงานเชิงประจักษ์ตามเกณฑ์ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ (6) ผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีความพึงพอใจในการบริหาร และการจัดการศึกษา รวมทั้งการให้บริการจากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560)

สรุปได้ว่า มาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หมายถึง แนวทางกลางสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในการประเมินตนเอง และให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานใช้ในการติดตามและประเมินผลการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกแห่งทั่วประเทศ ประกอบด้วย 3 มาตรฐาน 14 ตัวบ่งชี้ ซึ่งจะเป็นองค์ความรู้สำหรับนำไปใช้กำหนดเป็นสมรรถนะย่อยในองค์ประกอบด้านความรู้ ว่าผู้ประเมินรายงานควรมีความรู้อะไรบ้างเพื่อใช้ในการประเมิน

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิด/ทฤษฎีของ David c. McClelland (1973) ที่ได้นิยามความหมายของ คำว่า สมรรถนะ หมายถึง การมีความรู้ ทักษะ และ คุณลักษณะ นอกจากนี้ ชูชัย สมितिไกร (2550) ได้นิยามสมรรถนะตามสายงาน ว่า ต้องเป็นความรู้ ความสามารถ ทักษะที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน โดยได้มีการกำหนดขอบเขตที่มีความเฉพาะเจาะจงเป็นสมรรถนะการประเมินรายงาน ซึ่งจำเป็นต้องมีความรู้ในสิ่งที่กำลังจะทำการประเมิน มีทักษะของการวิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสาร สรุปใจความสำคัญ การตีความ และมีการตัดสินใจที่เป็น

กลาง (เบญจมาภรณ์ ภิญโญพรพาณิชย์, 2560) เพื่อให้การประเมินรายงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่วิจัย คือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ได้แก่ 1) ผู้มีประสบการณ์ในการติดตาม ประเมินผลการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ตามมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มากกว่า 10 ปี และปัจจุบันดำรงตำแหน่งปฏิบัติงานอยู่ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 3 คน 2) ผู้ได้รับการติดตาม ประเมินผลการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ตามมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มากกว่า 10 ปี และปัจจุบันดำรงตำแหน่งปฏิบัติงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา หรือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 3 คน 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการติดตาม ประเมินผลการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีประสบการณ์ในการติดตาม ประเมินผลการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 1 คน 4) บุคลากรในสำนักติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสบการณ์เป็นผู้ประเมินการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ตามมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ไม่เกิน 3 ปี จำนวน 2 คน เครื่องมือที่ใช้ใน

การวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง ในประเด็นการสัมภาษณ์ถึงองค์ประกอบของสมรรถนะการประเมินรายงานของผู้ประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยผ่านการตรวจสอบคุณภาพในด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ซึ่งพิจารณาจากดัชนี IOC จากการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 รวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และผู้วิจัยนำมาทำการวิเคราะห์เนื้อหา ตรวจสอบเพื่อค้นหาข้อความสำคัญ และนำมาจัดกลุ่มข้อมูลเพื่อหาความเชื่อมโยงระหว่างข้อมูล แล้วนำมาสรุปเป็นประเด็นข้อค้นพบ โดยกำหนดองค์ประกอบตามความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ

ผลการวิจัย

การศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะการประเมินรายงานของผู้ประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ซึ่งผู้วิจัยขอนำเสนอผลสรุปของข้อมูลที่ได้ในแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

ด้านความรู้ ประกอบด้วย 6 รายการ รายละเอียดดังนี้

1. บทบาทหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งผู้ประเมินต้องมีความรู้เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตามโครงสร้างทางกฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2. มาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งผู้ประเมินต้องมีความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานับปรับปรุง พ.ศ. 2560 ประกอบด้วย 3 มาตรฐาน 14 ตัวบ่งชี้ 56 ประเด็นการพิจารณา ซึ่งทั้ง 3 มาตรฐาน มีสาระสำคัญที่กำหนดไว้ในมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประกอบด้วย คำอธิบายความหมายของมาตรฐาน คำอธิบายความหมายของตัวบ่งชี้ ประเด็นการพิจารณา เกณฑ์การประเมิน และวิธีการรวบรวมข้อมูล เป็นรายมาตรฐาน และรายตัวบ่งชี้

3. เทคนิคการติดตามและประเมินผลการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งผู้ประเมินต้องมีความรู้เกี่ยวกับวิธีการและเครื่องมือในการติดตามและประเมินผล การวิเคราะห์ข้อมูล และการรายงานผลการติดตามและประเมินผล

4. การติดตาม ประเมินผลให้มีคุณภาพ ซึ่งผู้ประเมินต้องมีความรู้เกี่ยวกับการเตรียมตัวสำหรับการติดตามและประเมินผล

5 กระบวนการติดตาม ประเมินผลการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งผู้ประเมินต้องมีความรู้เกี่ยวกับวิธีการติดตามและประเมินผลตามกรอบของตัวชี้วัดตามแผนปฏิบัติการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

6. การใช้เทคโนโลยี ซึ่งผู้ประเมินต้องมีความรู้เกี่ยวกับการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เช่น Microsoft Office (Word Excel และPowerPoint) ในการปฏิบัติงาน

ด้านทักษะ ประกอบด้วย 9 รายการ รายละเอียดดังนี้

1. การสรุปประเด็น ซึ่งผู้ประเมินต้องมีความสามารถในการสรุปประเด็นที่แสดงให้เห็นถึงใจความสำคัญได้อย่างกระชับ ถูกต้อง ครบถ้วน และชัดเจน
2. การวิเคราะห์เอกสาร ซึ่งผู้ประเมินต้องมีความสามารถในการจำแนก แยกแยะเอกสารที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ครบถ้วน
3. การเขียนรายงานและการนำเสนอ ซึ่งผู้ประเมินต้องมีความสามารถในการเขียนรายงานได้ถูกต้อง ครบถ้วนตามประเด็นที่สำคัญ พร้อมทั้งมีการออกแบบการนำเสนอได้น่าสนใจ เข้าใจง่าย
4. การใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน ซึ่งผู้ประเมินต้องมีความสามารถในการเลือกใช้อุปกรณ์ทั้งฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสมกับลักษณะงานที่ทำ และสามารถใช้อย่างคล่องแคล่ว
5. การสังเกต ซึ่งผู้ประเมินต้องมีความสามารถในการเฝ้าพิจารณาสถานการณ์ได้อย่างละเอียดถี่ถ้วน จนสามารถรวบรวมข้อมูลได้อย่างครบถ้วน และเป็นไปตามเป้าหมาย
6. การสังเคราะห์เอกสาร ซึ่งผู้ประเมินต้องมีความสามารถในการนำองค์ความรู้ที่ได้มาจากหลากหลายแหล่งข้อมูล มาพิจารณาถึงความเกี่ยวข้อง เชื่อมโยง จนสามารถสรุปเป็นองค์ความรู้เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างครบถ้วน
7. การสัมภาษณ์ ซึ่งผู้ประเมินต้องมีความสามารถในการใช้คำถามที่ถูกต้อง ตรงประเด็น ชัดเจน เข้าใจง่าย พร้อมทั้ง มีมารยาทในการพูด การฟัง การถาม ใช้ภาษาสุภาพ และต้องเป็นผู้ฟังมากกว่าเป็นผู้พูด โดยมีการใช้ทักษะนี้ในกรณีที่ผู้ประเมินมีความจำเป็นต้องหาข้อมูลเพิ่มเติมจากบุคคลแวดล้อม หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้รับการประเมิน เพื่อให้ได้ข้อมูลนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจผลการประเมินให้มีความถูกต้อง แม่นยำ และน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น
8. การสื่อสาร ซึ่งผู้ประเมินต้องมีความสามารถในการส่งสาร ถ่ายทอดสาร รับสาร ไม่ว่าจะเป็นทางวัจนภาษา หรือ อวัจนภาษาได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน ตรงตามเป้าหมายของการสื่อสาร โดยมีการใช้ทักษะนี้ในกรณีที่ผู้ประเมินมีการชี้แจง อธิบาย เพื่อให้เหตุผลในการตัดสินใจ และมีการสะท้อนผลการประเมินไปยังผู้รับการประเมิน
9. การทำงานเป็นทีม ความสามารถในการร่วมมือกันกับสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งผู้ประเมินต้องมีจนสามารถบรรลุได้ตามเป้าหมายของงาน ตามการแบ่งหน้าที่ในการดำเนินงานชัดเจน

ด้านคุณลักษณะ ประกอบด้วย 9 รายการ รายละเอียดดังนี้

1. ความรับผิดชอบผลการประเมิน ซึ่งผู้ประเมินต้องให้เหตุผลแก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องถึงหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน เป็นธรรม
2. ความยุติธรรม ซึ่งผู้ประเมินต้องไม่อคติ และมีการตัดสินใจหรือดำเนินการที่ชอบธรรมด้วยหลักของเหตุและผล ไม่เอนเอียงตามปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ ในทุก ๆ ครั้ง
3. ความใฝ่รู้ ซึ่งผู้ประเมินต้องศึกษาหาข้อมูลด้วยความกระตือรือร้น สืบแสวงหาข้อมูลจากหลากหลายช่องทางที่น่าเชื่อถือในทุก ๆ ครั้ง

4. ความมุ่งมั่นตั้งใจ ซึ่งผู้ประเมินต้องมีความขยันขันแข็งในการเข้าร่วมกิจกรรมตามที่กำหนด มีความพยายาม อุตุน ไม่ย่อท้อ ไม่ยอมแพ้หากเจอปัญหาจากการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทุก ๆ ครั้ง
5. ความซื่อสัตย์ ซึ่งผู้ประเมินต้องไม่บิดเบือนข้อมูลหรือข้อเท็จจริงใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประเมิน และไม่เอื้อแก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่จะส่งผลให้เกิดความไม่ถูกต้องหรือเป็นไปโดยมิชอบ
6. บุคลิกภาพที่ดี ซึ่งผู้ประเมินต้องแต่งกายและประพฤติตนได้ถูกกาลเทศะและเหมาะสมทุกสถานที่และทุกเวลา พร้อมทั้งประพฤติตนให้มีความน่าเชื่อถือในการเป็นผู้ประเมิน
7. การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งผู้ประเมินต้องไม่ยึดถือความคิดเห็นตนเองเป็นใหญ่ พิจารณาความคิดเห็นของผู้อื่นด้วยหลักของเหตุและผล
8. การรักษาความลับ ซึ่งผู้ประเมินต้องไม่เปิดเผยข้อมูลสำคัญของผู้ถูกประเมินให้กับผู้อื่นซึ่งอาจจะมีส่วนเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม
9. การตรงต่อเวลา ซึ่งผู้ประเมินต้องปฏิบัติตามกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่ได้กำหนดได้อย่างตรงตามเวลาในทุกกิจกรรม และทุกขั้นตอนครบถ้วน

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะการประเมินรายงานของผู้ประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งได้มีการยืนยันผลการศึกษาก่อนกระบวนการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง พบว่า สมรรถนะการเป็นผู้ประเมินรายงานตามมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ “ด้านความรู้” ประกอบด้วย 6 รายการ คือ 1) บทบาทหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 2) มาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 3) เทคนิคการติดตามและประเมินผลการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 4) การติดตาม ประเมินผลให้มีคุณภาพ 5) กระบวนการติดตาม ประเมินผลการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 6) การใช้เทคโนโลยี สอดคล้องกับภาวิ โคนันเทียะ (2560) ที่ศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินสมรรถนะของผู้ประเมินภายนอกด้านการศึกษา พบว่า ความรู้ที่ถือว่ามีความจำเป็นและต้องให้ความสำคัญ คือ ความรู้เชิงลึกในเรื่องที่จะประเมินคือความรู้ด้านอาชีวศึกษา รวมทั้งหน่วยงานที่รับการประเมิน สำหรับ “ด้านทักษะ” ประกอบด้วย 9 รายการ คือ 1) การสรุปประเด็น 2) การวิเคราะห์เอกสาร 3) การเขียนรายงานและการนำเสนอ 4) การใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน 5) การสังเกต 6) การสังเคราะห์เอกสาร 7) การสัมภาษณ์ 8) การสื่อสาร และ 9) การทำงานเป็นทีม สอดคล้องกับคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา (2560) ที่ศึกษาคุณสมบัติของผู้ประเมินคุณภาพภายนอก พบว่า ผู้ประเมินต้องมีจรรยาบรรณในการปฏิบัติหน้าที่ ประกอบด้วย ความยุติธรรม เป็นกลาง ความซื่อสัตย์ สุจริต ไม่แสวงหาผลประโยชน์จากการตรวจเยี่ยมและการประเมิน

จากผลการศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าสมรรถนะที่ได้กำหนดนั้น เป็นสิ่งที่แสดงถึงความสามารถ หรือคุณลักษณะที่อยู่ภายในตัวบุคคล เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคล เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายของงาน และที่นำไปสู่การปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพ (Boyatzis, 1982) ซึ่งการศึกษาศมรรถนะการประเมินรายงานนั้น เป็นกระบวนการเพื่อวิเคราะห์สารสนเทศและจัดลำดับความสำคัญของปัญหาเพื่อให้ได้ข้อมูลในการตัดสินใจหรือหาวิธีการแก้ไขปัญหาได้ตรงกับสภาพหรือความต้องการที่แท้จริง (สุวิมล ว่องวานิช, 2548) โดยการศึกษาค้นหาสมรรถนะการประเมินรายงานที่เกิดจากความต้องการจากผู้ใช้นั้น ย่อมจะส่งผลให้สามารถนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาไปใช้กำหนดวางแผนแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาได้อย่างสอดคล้องกับการปฏิบัติหน้าที่ และความจำเป็นต่อการได้รับการพัฒนาอย่างแท้จริง หลังจากนั้น ผู้ประเมินรายงานจะสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการประเมินรายงานตามภาระงานที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

องค์ประกอบสมรรถนะการประเมินรายงานของผู้ประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สามารถจัดกลุ่มได้เป็น 3 องค์ประกอบ ได้แก่ **ด้านความรู้** ประกอบด้วย 6 รายการ **ด้านทักษะ** ประกอบด้วย 9 รายการ และ **ด้านคุณลักษณะ** ประกอบด้วย 9 รายการ โดยสมรรถนะการประเมินรายงานนี้ จะเป็นสมรรถนะที่ตอบสนองต่อการนำไปใช้ในการประเมินรายงานของผู้ประเมินสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นบุคลากรที่ทำหน้าที่ประเมินรายงานตามมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งมีบริบทและลักษณะเฉพาะของเรื่องที่ประเมินและหน่วยงานผู้รับการประเมิน โดยมีรายละเอียดของสมรรถนะ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ประกอบสมรรถนะการประเมินรายงานของผู้ประเมินมาตรฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

สรุป

องค์ประกอบสมรรถนะการประเมินรายงานของผู้ประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 24 รายการ แบ่งออกเป็น *ด้านความรู้* ได้แก่ 1) บทบาทหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 2) มาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 3) เทคนิคการติดตามและประเมินผลการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 4) การติดตาม ประเมินผลให้มีคุณภาพ 5) กระบวนการติดตาม ประเมินผลการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 6) การใช้เทคโนโลยี *ด้านทักษะ* ได้แก่ 1) การสรุปประเด็น 2) การวิเคราะห์เอกสาร 3) การเขียนรายงานและการนำเสนอ 4) การใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน 5) การสังเกต 6) การสังเคราะห์เอกสาร 7) การสัมภาษณ์ 8) การสื่อสาร และ 9) การทำงานเป็นทีม *ด้านคุณลักษณะ* ได้แก่ 1) ความรับผิดชอบผลการประเมิน 2) ความยุติธรรม 3) ความใฝ่รู้ 4) ความมุ่งมั่นตั้งใจ 5) ความซื่อสัตย์ 6) บุคลิกภาพที่ดี 7) การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น 8) การรักษาความลับ และ 9) การตรงต่อเวลา

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะการประเมินรายงานของผู้ประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานศึกษา ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ 24 รายการ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการนำองค์ประกอบที่ได้จากการศึกษานี้ ไปใช้เป็นแนวทางในการประเมินผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อให้ทราบถึงสมรรถนะของการเป็นผู้ประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ว่าอยู่ระดับใด และนำไปสู่การหาแนวทางเพื่อพัฒนาผู้ประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ให้มีความพร้อมต่อการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรให้ความสำคัญกับสมรรถนะการเป็นผู้ประเมินที่ครอบคลุมถึงกระบวนการประเมินหลากหลายรูปแบบ ทั้งรูปแบบเอกสารรายงานหรือการลงพื้นที่เชิงประจักษ์ สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับการหาแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะการประเมินรายงาน โดยอาจจัดทำเป็นหลักสูตรเพื่อสำหรับนำไปใช้พัฒนาผู้ประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- แก้วตา ผู้พัฒน์พงศ์ และ นิคม เจียรจินดา. (2561). สมรรถนะของผู้ปฏิบัติงานกับคุณภาพการให้บริการขององค์การ. *วารสารเกษมบัณฑิต*, 19 (พิเศษ), 1-10.
- คณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา. (2560). รายงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา เรื่อง แผนปฏิรูประบบการประกันคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2539). *การพัฒนาหลักสูตร : หลักการและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: อลีน เพลส.
- ชูชัย สมितिไกร. (2550). *การสรรหา การคัดเลือก และการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรงค์วิทย์ แสนทอง. (2547). *มารู้จัก COMPETENCY กันเถอะ*. กรุงเทพฯ: เอช อาร์เซ็นเตอร์.
- เบญจมาภรณ์ ภิญโญพรพาณิชย์. (2560). *เทคนิคการประเมิน*. นนทบุรี: กรมควบคุมโรค.
- ปภาวิ โคนสันเทียะ. (2560). *การพัฒนาตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินสมรรถนะของผู้ประเมินภายนอกด้านการศึกษา(วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2548). *การวิจัยการประเมินความต้องการจำเป็น*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). *มาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2560*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานรางวัลคุณภาพแห่งชาติ. (2560). *คู่มือการสมัคร ผู้ตรวจประเมินรางวัลคุณภาพแห่งชาติ ประจำปี 2560*. กรุงเทพฯ: สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.
- อลงกรณ์ มีสุทธา และ สมิต สัจฉกร. (2542). *การประเมินผลการปฏิบัติงาน*. กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย - ญี่ปุ่น).
- Bowen, G. A. (2009). Local-Level Stakeholder Collaboration: A Substantive Theory of Community Driven Development. *Community Development*, 36(2), 73-88. <https://doi.org/10.1080/15575330509490176>
- Boyatzis, R. E. (1982). *The Competency Manager: A Model of Effective Performance*. New York: John Wiley & Sons.
- McClelland, D. C. (1973). Testing For Competence Rather Than for Intelligence. *American Psychologist*, 28(1), 1-14. <https://doi.org/10.1037/h0034092>